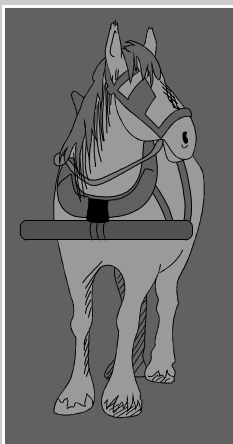

Byablaskan

Nr 1 Mars 2005 • Sundoms Informationstidning

Sid. 8-11

Husdjuren

Våra förra och
nuvarande vänner

Sundom

Sid. 16

Nyfödd Sundomsbo

– Ett gossebarn har
kommit till världen.

Byablaskan – även på Internet
www.sundom.se

Innehåll

Redaktören har ordet	2
Hamnfesten lyfter bygdegården	3
Skrivelse skickad till Vägverket	4-5
Unga ledare – Vindeln	5
Dialektrutan	6
Tillägg till förra numrets Dialektruta Byråkratisvenska	7
Husdjuren – våra vänner förr och nu	8-11
Berättelser från förr	12-13
Forts. Byråkratisvenska	13
Ortnamnsrutan	14-15
Tänkvärd berättelse från hemmet	15
Anslaget Nyfödd i Sundom	16

Redaktören har ordet

Vårvintern är här – fast man skulle kunna säga att den varit här ett tag redan. Töigt kan man sammanfatta vinterns väder. Trots det har det ändå blivit en hel del snö. Vi får hoppas att vi får njuta av vårvintern och att snön håller sig kvar ett tag till. Skidtävlingen kommer i år att avgöras söndagen den 20 mars och då vill vi verkligen ha snö. (*Sid. 16.*)

Sedan går det fortare än man kan ana tills det åter igen är sommar. Mina tankar går till hamnfesten. Tänk vad den kan göra för byn och framförallt bygdegården. På *sidan 3* kan Ni bl.a. läsa om bygdegårdens renoveringar som har ägt rum i vinter. Mycket av detta har möjliggjorts tack vare de intäkter som hamnfesten genererar.

Detta och så klart mycket mer kan Ni läsa i Byablaskan denna gång.

Jag kommer förresten att ta ett uppehåll med Byablaskan ett tag framöver och då kommer Maria Jonsson att ta över skutan. All e-post som skickas till byablaskan@sundom.se kommer att gå direkt till Maria. Ni kan även nå Maria på tel. 0920-745 45.

Till sist hoppas jag att Ni som vanligt fortsätter att lämna in Era bidrag. Det är ju Vi alla tillsammans som bestämmer vad tidningen ska innehålla. Tips och idéer är alltid välkomna.

Jag ser fram emot att få läsa Byablaskan framöver.

Hej så länge – Kristina Sandman

Hamnfesten lyfter bygdegården

Under senare år har det investerats mycket pengar i upprustning av bygdegården. Bland annat har nya stolar köpts, nytt förråd har byggts och just nu pågår en upprustning av köket. En långsiktig insats för att förbättra den yttre miljön har påbörjats med en ny lekplats för de yngsta Sundomsbarren. Förra sommarens hamnfest gav det hittills bästa ekonomiska resultatet vilket har inneburit att vi kunnat investera mer än 30.000 kronor för upprustning av bygdegårdens golv.

I början av januari utfördes planslipning av golven i foajén, stora salen och golvet på scenen.

Golven i foajén och stora salen är därefter behandlade med en speciell golvolja. Golvet på scenen är behandlat som scener ska göras med en matt mörk färg som eliminerar störande reflexer när scenen till exempel används för teaterverksamhet. Dessutom har golvet i det nya förrådet försetts med en slitstark plastmatta.

Eftersom dessa åtgärder innebär en stor investering är det viktigt att alla som vistas i bygdegården är aktsamma vid nyttjande av lokalerna. Man bör därför undvika att släpa bord och stolar längs golvet vid möblering. Använd de särskilda stol- och bordskärrorna som finns i förrådet.

Den nya golvbehandlingen med olja innebär en något förändrad städteknik.

En ny städinstruktion finns uppsatt på städvagnen samt bifogas även med städlistan för veckostädning som distribueras till byns alla hushåll. Generellt gäller för de oljebehandlade trägolven att använda sparsamt med vatten och kemikalier. Vid veckostädning ska golven i första hand tormoppas eller dammsugas och om rengöringsmedel behöver användas så finns en speciell återfettande golvsåpa.

Bygdegårdsföreningen är mycket tacksam om Du som nyttjar lokalerna meddelar eventuella skador på möbler och utrustning till Nils-Erik Larsson tel. 747 55.

Nu till våren kommer vi att återuppta arbetet med upprustning av den yttre miljön med planteringar och uppsättande av bänkar och den tidigare redovisade minnesstenen över 500-årsjubileet.

Du är givetvis välkommen med synpunkter och idéer till styrelsen om hur Du tycker att Du vill se våran bygdegård i framtiden.

Styrelsen Bygdegårdsföreningen

Arkivbild från Hamnfesten 2003.

Angående vägkorsning E4

Skrivelse skickad till Vägverket

Sundoms Byalag, Sundoms Byautvecklingsgrupp och Mjölfjärdens Intresseförening har gemensamt skickat nedanstående skrivelse till Vägverket Region Nord. Brevet är insänt den 13/1-05 och avser vägkorsning E4, Börjelslandet – Sundomsvägen.

Red

”Sundoms byalag tillsammans med Sundoms byautvecklingsgrupp och Mjölfjärdens intresseförening vill härmed kommentera den förestående mitträckesutbyggnaden genom Börjelslandets by när det gäller bl.a. korsningen E4 – Sundomsvägen.

Inledningsvis vill vi påpeka att mitträckesutbyggnaden upplevs som mycket positiv utifrån ett säkerhetsperspektiv, speciellt eftersom många bybor och sommarstugeboende är dagpendlare till Luleå. Däremot kan vi konstatera att Vägverket inte har våra ambitioner att planskilja trafiken över E4 vid Sundomsvägen vilket är beklagligt eftersom en mycket stort risk ligger i just denna. (Enl. tidigare alt, Smedsbykorset eller vägtunnel vid Holmarvägen)

Vi vill använda ordet SÄKERHET som ledord för våra kommentarer och kommer därför att peka på tre viktiga åtgärder.

1. Avfarten från E4 till Sundomsvägen.

2. Säkerheten för de oskyddade trafikanterna som skall utnyttja kollektivtrafiken (buss).
3. Parallellvägen

I. Avfarten

Från mötet i Börjelslandet uttryckte Vägverket (VV) att avfarten skulle byggas på samma sätt som avfarten vid Smedsbyvägkorsningen för de norrifrån kommande som svänger höger mot Boden.

Vi vill direkt avfärda det förslaget beroende på den allt för korta och tvärra avfarten som stör bakomvarande och skapar en stressituation för den svängande.

Vårt krav är därför att avfarten skall ta sin början omedelbart efter passage av ”bandyklubban” söder Sundomsvägen och dras längs den odlingsväg som enl VV är tänkt för parallellvägen. Vi menar också att avfarten och parallellvägen kan samsas på det viset att man separerar vägbanorna för de två vägarna.

De vinster som detta förslag står för är att avfarten kommer att ske utan att

störa bakomvarande trafik så att jämn hastighet kan bibehållas som dessutom är miljömässigt fördelaktigt. De avkörande kommer också att slippa risken för påkörning bakifrån.

2. Oskyddade trafikanter

Vårt krav för optimal säkerhet är att inga oskyddade trafikanter skall behöva gå över eller längs E 4:an.

Vi anser att Vägverkets förslag till busshållplats för de påstigande mot Luleå i norra Börjelslandet är bra. Detta innebär att den i dag befintliga busshållplatsen vid Sundomskorsningen för söderåkande skall borttagas.

För avstigande som kommer söderifrån vill vi ta bort den befintliga hållplatsen vid Sundomskorsningen och flytta den mitt emot den i norr.

Detta innebär att alla av och påstigningar flyttas från Sundomskorsningen till norra Börjelslandet.

3. Parallellvägen

Parallellvägen mot Persön måste få en sådan ytbeläggning att cyklister attraheras att använda den och inte E4:an.”

*Sundoms Byalag
P-A Johansson*

*Sundoms Byautvecklingsgrupp
Börje Nilsson*

*Mjöfjärdens Intresseförening
Hillevi Sundkvist-Hansson*

Unga ledare – Vindelns

22-24 oktober ägde kursen Unga Ledare rum i Vindelns folkhögskola som ligger ca 5.5 mil utanför Umeå.

Vi, Malin Johansson och Louise Nilsson satte sig på bussen till Umeå, vi fick göra ett byte i Umeå till en annan buss som gick till Vindelns. Visst satt vi där båda två på bussen och föreställde oss hur det skulle bli, det var både spännande och kul att få se vad som väntade. Slutligen var vi framme och började släpa på våra tunga väskor bort mot folkhögskolan.

Fredagskvällen började med att ledarna Anna Granberg och Linda Wernersson höll med några aktiviteter. Först på lördagen kom kursen igång. Det fanns fyra kurser att välja bland: dans, teater, film och lajv. Vi hade riktat in oss på film, eftersom det nyligen hade köpts in en filmkamera till föreningen. Ledaren för film var Jacob Arevärn. Filmgruppen innehöll totalt sju deltagare. Under dagen fick vi lära oss mycket, bl.a. hur man får till bra klipp och vi hann till och med att göra en film, som skulle visas upp för de andra grupperna sista dagen.

Framöver kommer vi att samla ihop ett gäng ungdomar för att lära ut de saker vi fick lära oss på filmkursen, men även kanske göra en film.

*Louise Nilsson och Malin Johansson
Bygdegårdsföreningens
ungdomssektion*

Dialektrutan

Selibarkän

Ini förrinumrä berettä jö att hån Oskar, bråor men, o jö häd gooj bäki Ståorvöjka o tooj selibarkän. Sträx ettat värä äin so frågå:

”Huri fick i häjm barkän?” Hin jer svärä:

Ve hädd tvo hesta hääjn, ho Nora o na Malin. Ve speet a Malin för lääkvägne o fåor et Gussivegän dill isi Östigårn. Der feste ve marra uti stallveggän, låant in roddbat o fåor et Furufirn, förböj Kántarbärje, djeno Rohorssätä o ini Ståorvöjka. He kän våra tvo tjilometer. Jhan hädd i lödo bara i smorl fra vätnä. Der hädd ve buri in tjärvan. Vi läste tjärvan ini bat’n o so bärä a dillbåka samma veg. När ve kom häjm lääd ve tjärvan dill dom ve hädd toj föreot, o he värt gåodä håopän. Dän firi misomarn fåor ve dil hån Lundin ini Raan o seeld dom. He värt i riktit hestläss, men he vär Pappa so hull uti töman. Ve fick i spilämöss o in burk a Tomtebrus so da kot ve hå råolit när misomarn kom.

Säljbarken

I förra numret berättade jag att Oskar, min bror, och jag hade gått till Störviken och tagit säljbark. Strax efteråt var de en som frågå:

”Hur fick ni hem barken?” Här är svaret:

Vi hade två hästar i mitt hem, Nora och Malin. Vi spände Malin för långvagnen och for efter Gussövägen till Östigården. Där fäste vi märren vid stallväggen, lånade en roddbåt och for efter Furufjärden, förbi Kantarberget, genom Rågholmsundet och in i Störviken. Det kan vara två kilometer? Jahan hade en lada bara en bit från vattnet. Där hade vi burit in våra kärvar. Vi lastade kärvarna i båten och så bar de iväg tillbaka samma väg. När vi kom hem lade vi kärvarna till dem vi hade tagit förut, och det blev en ganska stor hög. Dagen före midsommar for vi till Lundin i Råneå och sålde kärvarna. Det blev ett riktigt hästlass, men det var pappa som höll i tömmarna. Vi fick en skärmmössa och en ask Tomtebrus så då kunde vi ha roligt när midsommaren kom.

Ingvar Nilsson

Tillägg till förra numrets dialektruta

Undertecknad skriver där att jag aldrig hört att Spegel Emil haft något med kvinnor att göra men det var inte alldeles rätt. I skolkammaren, och granne med Emil, bodden en tid en lärarinna från Luleå som hette Selma Hedman. Hon bodde också en tid en trappa upp i Övre Läss. Ibland när Emil lättat sitt sinne med något dryckbart kunde han gå omkring och upprepa; ”Ho Selma o jö, ho Selma o jö.” Troligen var intresset enbart från hans sida för det blev inget mer. Vad som är rätt och viktigt att notera i detta tillägg är att Emil kunde städja/stanna blodflöde. Den förmågan fick han använda till hjälp i ganska många fall med fullt resultat. Han överförde denna förmåga till Frek-Gustav Sundberg, som själv blivit botad av honom, och jag är själv vittne till att den fungerade också hos Gustav. Vidare så berättar Elvy Sundberg-Larsson att Emil haft en stuga strax ovanför Frek, där mangelboden nu står. Om den stugan sedan blev flyttad till den plats som förut omnämns, finns det ingen uppgift om.

Ingvär Nilsson

Byråkrati- svenska

En manuellt baserad automobil aviator är mera profitabel än approximativt en dekad dylika i en population av förvedade fanerogamer.

Bättre en fågel i handen än tio i skogen.

En med avseende på volym och massa minimal anhopning kan upphäva jämvikten hos en vida större, å rullande transportanordning vilande anhopning materia av icke närmare specificerad natur.

Liten tuva stjälp ofta stort lass.

En visuellt handikappad feminin individ av de domesticerade formerna av arter av släktet gallus kan ävenledes excellera i lokalisandet av en liten enhet av ett cerealt födoämne.

Också en blind höna kan hitta ett korn.

Kvaliteten hos ett genom extraktion av animaliska och/eller vegetabiliska komponenter i ett genom upphettning aktiverat fluidum framställt nutritivt preparat förhåller sig omvänt till numerären hos de i produktionen engagerade kulinariskt skolade personer.

Ju flera kockar desto sämre soppa.

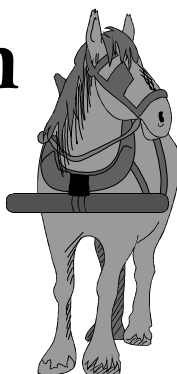
Forts. på sidan 13

I Norrbottens Kuriren den 7 februari kunde vi läsa om husdjurens positiva påverkan på vår hälsa. Man brukar säga att hunden är människans bästa vän och det gäller också andra sällskapsdjur som kommer oss nära. Kuriren refererade till en ny undersökning, gjord i England, som visade att relationen till husdjur är särskilt viktig för barn och gamla. För barn och gamla kan ett husdjur utgöra en av de allra viktigaste relationerna i livet. Undersökningen visade att barn med husdjur utvecklade en högre grad av empati mot andra människor och dessutom blev mer verbala. En amerikansk studie påvisade bland annat sänkt blodtryck hos hjärtpatienter som fick umgås med hundar.

Husdjuren

Våra vänner förr och nu

Ingvar Nilsson presenterar här en artikel om just husdjuren från förr.

har det funnits 45 hästar i Sundom. Vi hade två hästar av honkön i mitt hem, Nora och Malin. De var födda samma år som jag och var i bruk i tjugo år av min hemmatid. Minnena från hästlivet är många, men jag nämner endast två. Nora och Malin var mycket sociala. Sommarkvällarna brukade de få beta på den inhägnade gårdsplanen. Där växte den begärliga vita klöver. Här kommer det sociala. Oberoende var de uppehöll sig, gick de alltid till en bestämd hörna av tomten för att bajsa. Aldrig en hästlort på gården i övrigt. Annorlunda med korna, de "fällde" var de än gick. Sista vintern jag var hemma, efter 1:a januari -37 körde jag timmer med Nora. Pappa körde med Malin. En dag gick betset av på grund av nötning. Nöden har ingen lag, så jag fäste tömmarna i grimman, och så fick det vara en hel vecka, men när håret på nosen blev avnött måste jag skaffa ett nytt betsel. Nora var en mycket lättkörd häst.

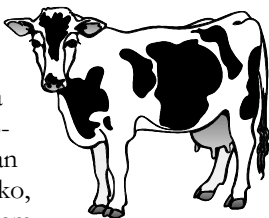
Tidig måndagsmorgon den 31 januari, innan jag stigit upp, fick jag ovanstående ämne med reservation för Byablaskan. Jag ämnar presentera de husdjur som var vanliga och obligatoriska i de flesta hem i Sundom fram till mitten av förra århundradet. Noga räknat, om katt och hund och höns får vara med, så blir det sju till antalet. Att jag skriver i jag-form ber jag inte om ursäkt för, eftersom uppgifterna är hämtade ur mitt minne.

Alla dessa husdjur, oavsett "färg och form" var våra vänner när vi bemötte dem med vänskap. Jag börjar "uppifrån" med **HÄSTEN**. Som mest

Kor

Vi hade som regel sju vuxna kor plus ett par på tillväxt. Mitt äldsta kominne är fäst vid kossan Donna. En rödbrokgig ko, som Mamma fått som hemgift från Manälberget när hon gifte sig med Pappa. Våren efteråt när vi släppte ut korna första gången satte Donna högsta möjliga fart i riktning mot "barndomshemmet". Det var med stort besvär vi lyckades "omvända" henne. Sista tiden jag var hemma och jobbade i lagårn var kornas namn följande från vänster räknat: Fikon, Flora, Krusa, Kulla, Dora, Fager och Stjärna. Mamma var en exemplarisk lagårdspiga. När hon steg upp från pallen efter att ha mjölkat en ko gav hon henne alltid en rejäl klapp på låret. Mamma var mycket punktlig. Klockan 6.30 eller 7 (landstid) var det alltid tid att gå till lagårn. Den ko som hette Dora var också "tidsmedveten". Hon trummade väldigt högt om tiden gått över någon minut. Då brukade Mamma säga: "Neo jerä best jö gå innan a Dora kåm in" (Nu är det bäst jag går innan Dora kommer in)

Grisen

Varje försommar inköptes två smågrisar som kunde kosta ca 30 kronor styck. De matades med hackade och kokade nässlor och rovblast plus grovt fodermjöl. Deras tid var förutbestämd: Julgrisar. En morgon, när jag tillsammans med Mamma, kom till lagårn, låg den ena grisen och skakade i sin kätte. Han hade frossa. Skulle det bli nöd-

slakt? Skyndsamt hämtade jag husets "husapotek" som bestod av en ask Albyltabletter. Jag tog tre-fyra tabletter i näven och tillsammans med en skopa mjölk lyckades jag få in dem i grisen via trynet,

men han bet mig i ett finger så det blev blodflöde. Men innan kvällen var grisen uppe på alla fyra benen och fick leva till sin bestämda dödsdag. Efter-

"Att ha en nära relation till ett husdjur är inte bara trevligt, det är välgörande för hälsan också"

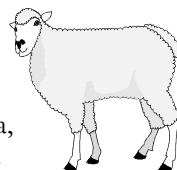
NK 7 februari 2005

som jag redan då var en regelbunden bedjare, så var det gott att få bedja för grisen också.

"Som ett svin" brukar man säga, och då är det alltid något negativt. Det är orättvist mot grisen som är mycket social. Han gör alltid "sitt" i samma hörna av sitt boende, den övriga delen är så ren och snygg att man gott kunde ligga där.

Fåren

Får har funnits i de flesta hemmen. Deras ull var en stor tillgång när det gällde att skaffa strumpor och andra plagg till de ofta stora familjerna. Fåren är snälla och fridsamma, som rör sig fritt i sin

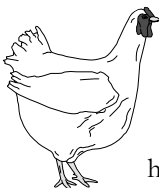

kätte. Fram på vintern när lammen börjar anmäla sig brukar de krypa ut genom foderhäcken och göra utflykter på lagårdsgolvet. Då kan man gripa dem och sitta med dem i famn och stryka på den vita, fina ullen. Fåren klipps två gånger om året. Den första gången när de kommit in från sommarbetet. Det blir långullen. Andra gången blir som regel i februari. Den ullen kallas "Väfte". Jag brukade vara Mamma behjälplig vid klippningen, gripa fåren och placera dem på klipp-sätet där Mamma satt förut. Vid första fåret fällde hon alltid samma uttryck: "Neo börjas he, så kornstern." (Nu börjar det, sa konstnären). Det uttrycket förekom också när hon startade brödbaket höst och vår.

Fåren har också, på grund av sitt väsen, lämnat ett uttryck som tillämpas på en person som burit sig lite olämpligt åt: "Hån behöv fa i määrk uti oijrä, som ändär faro." (Han behöver få ett märke i örat, som andra får.)

Höns

I de flesta hem i Sundom fanns några höns till husbehov. Vi hade också höns, som regel tio stycken. De fick, så att säga "förnya sig själva". Varje år fick vi som regel en "surhöna". Det vill säga en höna som började ligga. Det var naturens gång. Hon ville ligga på ägg. Det fick hon också och efter tre veckor kom det fram kycklingar. Med tiden kunde vi avläsa på kammarna vilka som var "hane och hona". Med hon-kycklingarna kunde vi

så småningom byta ut en och annan gammelhöna och på så sätt förnya hönsbeståndet. Vi kunde ibland från våra tio höns få tio ägg fler dagar i följd.

En tid hade vi en höna som blev "mobbad" av de andra hönsen. De hackade på henne så att de blev blodflöde ibland. Orsaken okänd. Jag gjorde en hylla utanpå hönsburet där hon fick hålla till och sköta om sin äggning. Hon blev så småningom så trygg att man kunde ta henne i famn och stryka över fjadrarna. Ibland sålde vi ägg av överskottet. Med cykel förflyttades äggen väl inslagna i en ryggsäck till Johanssons Div.handel i Råneå där de byttes till basvaror avsedda för köket. Det fanns någon fler i Sundom som gjorde likadant.

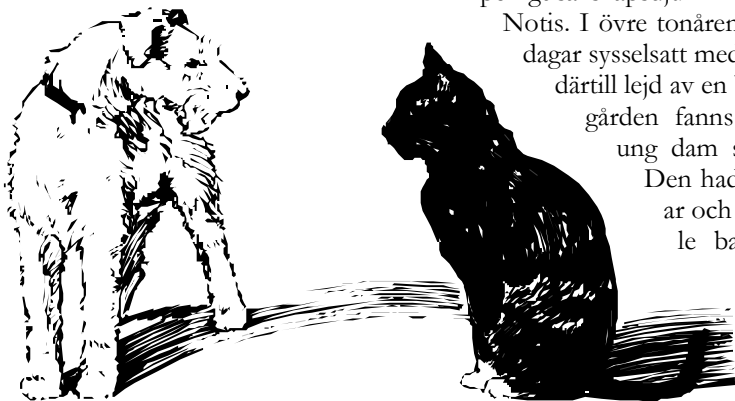
När jag nu lämnat de stora husdjuren ska jag återge ett uttalande som var vanligt när någon husmor gjort besök hos någon kollega. Hon råkade titta på klockan och så sa hon: " Klåkka, klåkka- Neo leot jö låga mä häjm dill djiora." (Klocka, klocka- Nu måste jag laga mig hem till djuren).

Hund och katt

"Som hund och katt" är ett vanligt uttryck för obotlig ovänskap. Det finns undantag. Jag har ett minne från Labbgården i Sundom. Där hade de en tid både hund och katt, men dem emellan var idel sämja och vänskap. Katten satt och väntade att hunden skulle lägga sig, och sedan det skett var hans svans formad som en ring och i den lade sig katten. Den yviga svansen blev som en fäll för henne. Osämjan mellan hund

och katt är säkert en naturlag, som kan upphävas ibland. Må samma gälla även bland människor.

Mera om hunden. Vi hade hund, flera sorter hemma i flera år. En hund kan bevisa sig vara så klok att man måste säga: ”Det är bara talet som fattas”. Jag minns särskilt Karo, en stor, grå Jämtlandshund, var det visst? Han

hade sin bädd på kökssoffan. Om jag kom hem för att hälsa på, jag bodde då på annan ort, så kände han igen mina fotsteg, så när jag öppnade dörren smällde hans svans i dörrkarmen. Men kom någon som inte hörde till huset, då hoppade han ned från sin plats med ett skall. Hund lär ha varit människans äldsta husdjur, som började med att man tämjde någon varg eller rävunge.

”Det var som katten”. Har du hört det uttrycket? Det är väl någe slags kraftord mer vet jag inte. Katter är mycket tillgivna djur, även om en del är ”klöskatter”. Vi hade katt några år. Den första fick vi, den kom till lagårn en kväll och vi gav henne ”sopan” varm mjölk, och sedan var det kört,

hon flyttade. Sedan fick vi veta att hon kom från Håmars. Katten bosatte sig bakom ladugårdsmuren, och där födde hon också sina ungar flera gånger. Katten bodde i lagårn. Som regel är ju katten ett innejur, med ett fungerande ljud/läte som kallas att katten spinner. När det låtet är på gång är det ett tecken på välbefinnande. Katten är ett ypperligt sällskapsdjur.

Notis. I övre tonåren var jag ett par dagar sysselsatt med dikesgrävning, därtill lejd av en bonde i byn. På gården fanns en dotter, en ung dam som hade katt. Den hade just fått ungar och ägarinnan skulle bara behålla en, en hankatt.

Hon gav mig förtroendet att ställa

diagnos, vilket jag gjorde. Några månader senare träffades vi och damen i fråga sa: ”Ingvar, kattgubben din har ungar.” Ridå.

Epilog: Som gammal man kan jag mycket väl minnas min barn- och ungdomstid i ett bondehem i Sundom. Arbetet vid hemmet var ofta tungt och krävande, men det var lärorikt. På grund av att förhållandena var mycket omväxlande fick man lära mycket och de samlade lärdomarna har jag haft ovärderlig nytta av i hela mitt liv. Jag är tacksam.

Ingvar Nilsson (född 1917-04-10)

Berättelser från förr

Besvikelse

Det får vi väl vara med om allesammans nu och då. Jag ska ge ett råd: Lämna besvikelsen så fort som möjligt och ägna tankarna åt positiva upplevelser i stället.

Det hoppas jag att de här nedan presenterade bröderna gjorde.

Axel och August var bröder. De var något annat också. De var något av positiva original.

En gång hade de planerat en mindre, vällovlig fest. De köpte en på den tiden välkänd ask med tomtebrus. En sådan var en obligatorisk ingrediens i

vårt midsommarfirande. Så satte de kurs med roddbåten till Nötärudden, som finns på backar-sidan utanför infarten till båthamnen. Där fanns på den tiden en liten, enkel stuga som var avsedd för de som drog not i viken intill. När bröderna landat började en enkel förberedelse och i den igick också medhavda skorpor, men hör och häpna!! De hade glömt att ta med ett kärl i vilket de skulle blanda den medhavda drycken. Nu var goda råd dyra och det fanns inte många. De gick ut ur stugan och fann genast en liten grop i sandstranden som var fylld med vatten. Regnvatten konstaterade de. Försiktigt hällde de något litet av burkens innehåll i vattnet. Det kokade så inbjudande att de lade sig ned för att avsmaka, men det var endast ”vattensmak.” Proceduren upprepades gång på gång

till dess att burken var tom. I tanken på att den åtråvärda varan måste finnas nämnstans lade de sig ned raklånga en sista gång och drack och drack. Fulla av besvikelse avslutade de den planerade ”festen” och vände kosan hemåt.

Jag tror att bröderna kom över denna besvikelse och fick ägna sig åt något annat av större vikt. – Om skorpornas öde är inget känt.

Skidutflykt anno 1927

En vinterdag för 78 år sedan hade skolbarnen i Sundom en skidutflykt med lärarinnan Frideborg Eklund som ledare. Det var klasserna från tre till sex och färden gick till Nötarstugan. Väl framme hade vi ett mindre program att genomföra ute vid stugan.

Jag minns från den gången att ”Mårs-Siri” sjöng solo, en visa som vi lärt. Den handlade om en femöring och jag minns det mesta.

”Om pappa ville ge mej en femöring vet mamma då skulle jag bli så gla, så gla, så gla.
Då skulle jag köpa så mycket med detsamma
Då skulle jag köpa allt vad jag vill ha.
En docka så stor, som kan blunda och kan titta
Med kläder så fina skull ja köpa åt ja.
Och smällkarameller en strut så stor till Britta
Och halsduk till mamma, för de vill hon ha.
Och pappa skulle få en ny rock och nya handskar
Och Pelle en mössa, som en riktig karl.
Och sedan vet jag vad utav mej väntar:
Att ge pappa pengarna som blev kvar.”

Det var nog en annan valuta för 78 år sedan!

Ingvar Nilsson

Byråkrati- svenska

Sådana linjer, som betecknar möjligheten till en förflyttning i rummet, och vilka skenbart ger tillfälle till minskning av tidsåtgången vid sådan förflyttning, visar sig vid faktisk kontroll i ett icke försumbart antal fall leda till en ökning av nämnda tidsåtgång.

Genvägar är ofta senvägar.

Samtliga individer i populationen uttryckt i första person pluralis kan i de tidigare faserna av ett händelseförlopp sägas vara biologiskt och socialt ej fullt utvecklade avkomlingar till en föregående generation.

Alla är vi barn i början.

Ett successivt tillskott av smärre naturliga vattenflöden resulterar i ett sådant av mer omfattande kvantitativ karaktär.

Många bäckar små gör en stor å.

Kvantitativ vokalitet förenas ofta med ett objektivt sett ringa format hos på planeten Tellus förekommande individ.

Stor i orden, liten på jorden

*Insänt av Maria Jonsson
Författare okänd*

Ortnamnsrutan

Vi befinner oss fortfarande utanför södra delen av den stora Gussön mot Bottenviken. Det som här möter ögat, när man färdas mot ön i båt är sommarstugor på det långsträckta **Långvattungsgrundet** uttal läkvöttsgrönne, nu landfast men tidigare omflutet. Namnet är tidigare behandlat i samband med *Vattungen*, ett namn som ursprungligen haft betydelsen ´ur havet uppstickande stenar som utgör fara för sjöfarten´. Här har det alltså varit en lång, farlig *vattung*. (Innanför grundet går en skoterled vintertid.)

Här ligger också ett annat stenigt och farligt grund, **Storstengrundet** uttal ståschstengrönne, vidare en udde som kallas **Vedagrundet** uttal vedagro´nne, förr lastageplats för ved som skeppades härifrån (barrved från Gussön, björkved från Halsskäret, sägs det). Här mynnar

en liten bäck, **Sejpbäcken**. Förledens *sej* är namn på en fiskart, en karpfisk, som ibland kallas *stäm*. Fisken liknar en mört men är slankare i kroppsformen. Den är mer eller mindre vanlig i bäckar och åar i Norrland och Dalarna ända ner till Södermanland. Den vill ha klara vatten och rena sandbottnar. Om våren vandrar den uppströms till lekplatserna. Här i *Sejpbäcken* kan den ha varit rikligt förekommande just i samband med lek av namnet att döma. Förr har man använt *sej* som matfisk, men det vanligaste är som agn.

När de farliga grunden passerats kommer vi till **Halsskäret** uttal háschstj´äre. Om detta sägs ´he jar mitji háschan upa he´=det är mycket halsar på det; *hals* = näs. Här vid det sundomägda Halsskäret går det sund som skiljer *Gussön* från *Brän-*

Klingergrundet – en liten holme i Sigfridsöfjärden utanför Halsskäret. Byarna Sundom och Brändön äger halva holmen var.

dön, **Halsskärssundet** uttal häschstjärssäte. Sundet kallas numera ofta *Kanalen*, eftersom här muddrats för att göra sundet farbart. Här utanför drog man förr not. Området kallas därför **Halsskärsvarpet**.

Innan vi beger oss in i sundet kan vi där utanför se en liten rund vacker holme, **Klingergrundet** uttal klöngergro nne. Hälften av denna holme tillhör Sundoms by, den andra hälften Brändöns by. I namnet ingår samma ord som i *kringla*, som betecknar något runt. i Klingergrundet ingår en så kallad metate-sisk form av *kringla*, bokstäverna har omkastats.

Ön kallas ibland enligt uppgift **Elofs holme** efter Elof Karlsson i Brändön.

Vi fortsätter in genom Halsskärssundet i nästa ortnamnsruta.

Elsa Britt Lindblom

Tänkvärd berättelse från ”Hemmet”

Vad ser ni systrar, vad ser ni så säg?
En knarrig gumma, inte särskilt kvick,
osäker om vanor, med frånvarande blick.
Som spiller ut maten och inte ger svar,
när ni muttrar om henne som aldrig blir klar.

Som inte ser ut att märka vad ni gör
och ständigt tappar käppen och inte ser mig för
och viljelöst låter er göra som ni vill
med matning och tvättning och allt som hör till.

Är det så ni tänker när ni ser mig?
Öppna ögonen systrar, titta närmare på mig
Jag ska tala om vem jag är som sitter här så still.
Som gör vad ni ber mig om och äter när ni vill

Jag är ett tioårsbarn med en mor och far,
som älskar mig, min syster och min bror.
En sextonårsflicka, smäcker och grann,
med drömmar att snart få träffa en man.
En brud nästan tjugo – mitt hjärta slår volt,
Vid minnet av löften jag givit och hållit.
Vid tjugofem har jag egna små,
som behöver mig i hemmets trygga lugna vrå.

En kvinna på trettio, mina barn växer fort,
och hjälper varandra i smått och stort.
Vid fyrtio är de vuxna och alla flyger ut,
men maken är kvar så glädjen är ej slut.
Vid femtio kommer barnbarn och fyller vår dag,
Åter har vi småtingar min älskade och jag.

Mörka dagar faller över mig, min make är död.
Jag går mot en framtid i ensamhet och nöd.
De mina har nog med att ordna sitt,
Men minnet av åren och kärleken är mitt.

Naturen är grym, när man är gammal och krokig,
får den att verka en aning tokig.
Nu är jag endast en gammal kvinna,
som sett krafterna tyna och charmen försvinna.
Men i denna kropp bor ännu en ungdomlig kvinna.

Dock då och då uppfylls mitt medfarna hjärta,
jag minns min glädje, jag minns min smärta.
Och jag älskar och lever om livet på nytt,
och tänker på åren, de allt för få, som flytt.

Insänt av Wivi-Anne • Författare okänd

Anslaget

Skidtävling

Årets skidtävling kommer i år att avgöras söndagen den 20 mars. Stora som små är välkomna. Håll utkik på anslagstavlorna efter tid och plats.

Sundoms IF, Jörgen Jonsson

Hembygdsgård i Sundom

Sundoms Hembygdsgård arrangerar hembygdsgård den 7 maj eller 8 maj, alternativt båda dagarna. För närmare information håll utkik på anslagstavlorna.

Nyfödd i Sundom

Det blev en **POJKE**

2005-02-13 kl. 15.50. Längd: 50 cm. Vikt: 3 245 g.

Minna Herlin och Fredrik Nilsson. Syskon John och William

Nästa nummer av

Byablaskan

kommer ut
senast 13/6-05.
Manusstopp 19/5-05.

● **Utgivare**

Sundoms Byautvecklingsgrupp

● **Ansvarig utgivare**

Prenumerationsansvarig

Lars Brännström, tel. 745 93

● **Redaktör**

Textredigering/Layout

Kristina Sandman, tel. 745 55

● **Tryck**

Luleå Kommun, Reproavd.

● **Prenumeration**

50:-/år

(Gratis för bofasta i Sundom.)

● **Annonsering**

Helsida 800 kr

Halvsida 400 kr

Kvartssida 200 kr

(Gratis för föreningar och privatpersoner i Sundom.)

● **E-post**

byablaskan@sundom.se

**Bokning av
Sundoms Bygdgård**

**Nils Erik Larsson
0920-747 55**